

Czupi Gyula – Kardos Ferenc

## Kistérségi könyvtári ellátás

### A nagykanizsai kísérlet

**Ha a kistelepülések könyvtári ellátását tervezzük, akkor nem egyfajta „kulturális ínség-konyhára”, hanem a kor színvonalát képviselő eszközökre és tartalmakra kell gondolnunk. A legfőbb eszköz az internet, a tartalom pedig digitális vagy digitalizált abban a szisztémában, amelyet a Halis István Városi Könyvtárban „főztünk ki” a nagykanizsai kistérségben élők számára, és ebben a „szép új világban” ők maguk is meg tudnak mutatkozni. Reméljük, más kistérségi szolgáltató könyvtárak is meglátják benne könyvtárak és térségük lehetőségeit.**

A kistelepülések könyvtári ellátásának több kísérletét láthattuk az utóbbi 50 évben.<sup>1</sup> Az elmúlt egy, másfél évtized az eredményeket és a nyilvánvaló megoldatlanságokat is megmutatta.<sup>2</sup> A *Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszer (KSZR)* elgondolása,<sup>3</sup> majd az a szép szakmai siker, amely a kistérségi feladatvállalások lehetőségei közé emelte a könyvtári ellátást, alapvetően kitágította a kistelepülések könyvtári ellátásáról való gondolkodás és a kísérletek lehetőségeit.

Ebben a gondolkodásban értékelődtek fel ismét azok a gondolatok, amelyek a rendszerváltozás időszakában fogalmazódtak meg. Varga Róbert már 1991-ben beszélt<sup>4</sup> a három lábon álló (társuló önkormányzatok, állami támogatás, civil szféra) ellátásról, e tanulmány egyik szerzője ugyancsak 1991-ben fogalmazta meg a könyvtári szolgáltatások más szolgáltatási formákhoz kapcsolódásának lehetőségét,<sup>5</sup> sőt az ellátórendszerrel mint vásárolt könyvtári szolgáltatásról gondolkodott.<sup>6</sup>

Az összegzések és a sokféle felvetés ellenére az a benyomásunk, hogy a kérdést, a kistelepülések könyvtári ellátásának tartalmát elméleti szempontból megnyugtatóan nem is lehetett mind ez idáig tisztázni. Mégpedig azért nem, mert a könyvtári szolgáltatásoknak valamiféle minimumát kellett volna meghatározni, ez pedig csak kisebb vagy nagyobb lényegi szempontok feladásával volt elképzelhető. Hol a könyvtáros szakértelmének hiánya, hol a gyűjtemény korlátozott volta, de általában a szolgáltatás kicsiny választéka jelentette a gondot. Ezek a lényegyet érintő ügyek azt is kérdéssé tették, hogy valóban könyvtári ellátásról van-e szó egyes esetekben.

Az ellátás megoldásának anyagilag is megtámogatott szándéka, a számítástechnika és az internet lehetőségeinek gyors fejlődése, és persze az évtizedek gyakorlatának tanulságai új – talán a kérdést elméletileg is tisztázni képes – elgondolásokat tehetnek a gyakorlatban kipróbálhatóvá. Az elméleti és a gyakorlatban is vizsgáló válasz a kérdésekre – véleményünk szerint – az, hogy a könyvtárellátási elgondolás csak akkor megfelelő, ha a kistelepülés könyvtárhasználójának a kor színvonalának megfelelő összes könyvtári szolgáltatást nyújtja helyben a kistelepülési könyvtár (szolgáltatóhely) nyitvatartási idejében. Dolgozatunk egy ilyen elgondolás, és annak a gyakorlatban folyamatosan alakuló megvalósulása eddigi „történetét” foglalja össze.

### Együttműködő kistérség és együttműködő könyvtár

A *Halis István Városi Könyvtár* több évtizedes módszertani, hálózatgondozói tevékenységében sokrétű kapcsolatrendszer alakult ki a településekkel, ez tette lehetővé, hogy a kistérségi könyvtári ellátás mint kistérségi feladat kialakításának és fejlesztésének első lépéseinél összehangoltan tudjuk megfogalmazni elvárásainkat.

E stratégiának megfelelően az első fejlesztési ütemben egy olyan kistérségi könyvtári ellátást is segítő szoftver létrehozásában gondolkodtunk, amely képes egy kistérségi szinten egységes, a települések igényeinek megfelelő, sokoldalú szolgáltatást nyújtani. Az írásunkban részletesebben is bemutatandó *NAGYKAR (NAGYkanizsai Kistérségi Adatkezelő Rendszer, www.nagykar.hu)* elneve-

zésű szoftvert a *WebLab* fejlesztő cég készítette, de a társulás, illetve a fejlesztő cég kikérte és felhasználta a Halis István Városi Könyvtár mint a térség szolgáltató könyvtára szakmai tanácsait is. Módszertani szempontból ez azért fontos, mert így a szoftver létrejötte s folyamatos fejlesztése a szolgáltató könyvtár és a kistérség szolgáltatásokat igénylő könyvtárai igényeit együtt, szerves egységben veszi figyelembe. Az elkészült szoftver, amelyet a kezdetektől folyamatosan fejlesztenek, a dokumentumforgalmat kezelő szolgáltatásokon és más elemeken kívül lehetőséget teremtett a kistérség „emlékezetének” megjelenítésére, önképének megformálására, belső és a világ felé forduló kommunikációjára, valamint a kistérség lakosainak folyamatos információ- és könyvtár-technológiai képzésére.

### A feladatra készülni kell

A szolgáltató könyvtár szerepére jó előre fel kell készülni. Nem egy adott szolgáltatásra, szolgáltatási struktúrára, hanem arra, hogy mindig legyen képes alkalmazkodni szolgáltatásaival a technológiai és a társadalmi környezethez, sőt – ha lehet – kezdeményezően lépjen fel.

A számítástechnikai fejlesztés nemcsak újabb eszközöket jelent, hanem olyan állandó gyakorlatot is, amely az új eszközök nyújtotta lehetőségeket sorra megvizsgálja, tapasztalatokat szerez az új technológiák használatáról, kikísérletezi a kis költségű, a könyvtári szolgáltatások rendjébe illeszthető formákat. Ilyen például könyvtárunk digitalizálási gyakorlata. Többféle dokumentumot digitalizálunk (könyvet, mikrofilmet, hangdokumentumot, mozgófilmet) többféle eszközzel (lapszkennelrel, mikrofilmszkennelrel, nagyfelbontású digitális fényképezőgéppel, hang- és filmdigitalizálókkal), olcsó szoftverekkel, és munkaerőt kímélő eljárásokkal. Ez az eszköz- és eljárásismeret jól kamatoztatható a kistérségi könyvtári ellátás digitális tartalmainak létrehozásakor, illetve a digitalizálás technológiájának oktatásakor.<sup>7</sup>

A felkészülés egyik terepe tehát az a sok apró technikai és technológiai újítás, amely más-más okból született meg ugyan, de tapasztalatait gyorsan és könnyen hasznosítani tudtuk a kistérségi könyvtári ellátás könyvtár-technológiájában. E tapasztalatok hasznosultak abban az együttgondolkodásban is, amely a szoftverfejlesztés kapcsán a kistérség vezetői, a fejlesztők és a könyvtár vezetői között folyamatosan jelen volt, jelen van.

Korábbi, kistérségben végzett könyvtári (módszertani és dokumentumellátó rendszert működtető) tevékenységünkben kristályosodott ki az a tapasztalat, hogy egyszerű, kevés technikai háttérrel igénylő, költségkímélő eljárásokat kell találnunk a már minden településen jelen lévő internetes erőforrások hasznosításával. Azt is láttuk, hogy egy kistelepülési könyvtár látogatójának akkor lehet esélye színvonalas szolgáltatásra, ha a szolgáltató könyvtár gyűjteménye és szolgáltatásai egészére támaszkodhat, s ha a kistelepülések és a szolgáltató könyvtár (könyvtáros és könyvtáros, olvasó és könyvtáros) között folyamatossá válhat a kommunikáció. Ahhoz, hogy ez létrejöhessen, az eszközökön (internet, számítógép, a szolgáltató könyvtár szolgáltatásai) kívül meg kell találni az eljárások megismertetésének módjait is. Az internetalapú könyvtári szolgáltatásban egyszerűbb, korábban fejlesztett számítógépes környezetben is alkalmazható technikákat kínálunk. A csevegőprogramokat például először olvasóink révén ismertük meg. A referenzkérdések elektronikus regisztrálásakor azonban elgondolkodtunk azon, hogy lehetséges-e könyvtári munkára alkalmas, zárt csevegőt működtetni. Próbálkozásainknál tapasztaltuk, hogy a kollégák szívesen kommunikálnak ezen a módon egymással is. A nagy terű intézményben ráadásul esetenként ez volt a leggyorsabb és legolcsóbb kommunikációs technológia. E gyakorlat eredményeként javasoltuk, hogy a NAGYKAR-ban is legyen lehetőség szakmai „csevegésre”, információcserére, hiszen ez szükséges a kistelepülések könyvtárosainak és könyvtárhasználóinak segítségéhez. A feladatra készülést azonban nemcsak a technikai és technológiai fejlesztések, kezdeményezések jelentették, hanem a kistérségi ellátás egészének többszöri végiggondolása is az elmúlt időszakokban.<sup>8</sup> Az új könyvtárépület, minden tevékenység újragondolása az épületben<sup>9</sup> szintén bátorítóan hatottak kezdeményezésünkre, egy új kistérségi feladatellátás kidolgozására.

### A [www.nagykar.hu](http://www.nagykar.hu) – a kistérség szemével

A nagykanizsai kistérség szerves egysége a központi településnek és a vonzáskörzetében lévő 47 kisebb településnek; ez a szerves egység már régóta létezik. A *Nagykanizsai Kistérség Többcélú Társulása*<sup>10</sup> által létrehozott *Nagykanizsai Könyvtár-ellátási Szolgáltató Rendszer (Nk-KSZR)*, az abban megjelenő könyvtári és információs elgondolás pontosan felöleli, és a térségen kívüli világ

számára is megjeleníti ezt a szerves egységet, felerősíti a térségi összetartozás, kooperáció, identitásépítés folyamatait.

A [www.nagykar.hu](http://www.nagykar.hu) a kistérség mindegyik településén hozzáférhető, így a kistérség valamennyi könyvtára a szolgáltató könyvtár speciális olvasóterme; ezen keresztül a településen lakók a szolgáltató könyvtár szolgáltatásainak nagy részéhez hozzáférnek. A kistérségi könyvtári ellátás két alrendszerből épül fel: [www.nagykar.hu](http://www.nagykar.hu), állandóan működő virtuális – de valóságos dokumentumforgalmat bonyolító és szolgáltatásokat nyújtó – rendszerből, valamint a települések könyvtárainak és könyvtári szolgáltatóhelyeinek hálózatából. E kettő szerves és szoros együttműködése adja a nagykanizsai kistérség könyvtári szolgáltatását.

Mit jelent mindez a kistérségben élők számára? Azt, hogy a kistérségben lakó ma minden településen, a legkisebbeken is, az egész kistérség könyvtári állományából választhat és kérhet dokumentumot, sőt a szolgáltató könyvtáron keresztül az ODR szolgáltatásához is hozzáfér. Jelenti azt is, hogy településéről, civil szervezetéről e minden településen elérhető könyvtári rendszer segítségével másoknak sokkal többet elmondhat, mint korábban bármikor, és ebben a tevékenységében a könyvtári rendszer tapasztalataira, szolgáltatásaira és lehetőségeire támaszkodhat. Ez az itt lakótól is szemléletváltást igényel, elsősorban az aktivitásban: lehetővé vált ugyanis, hogy megkeresse a neki szükséges információkat, és ezzel párhuzamosan magáról is közölhet információkat. Modelünkben a könyvtár segíti a szemléletváltást is, egyfelől a tartalomszolgáltatás társadalmisításával (azzal, hogy aki szeretné, részt vehet a kistérségi tartalmak gazdagításában), másfelől az új internetes és számítógépes tapasztalatok, eljárások folyamatos átadásával.

#### **A kistérség emlékezete a [www.nagykar.hu](http://www.nagykar.hu) digitális gyűjteményében**

A kistérségnek már korábban kialakult az önképe, dokumentumokban is megfogalmazódó identitása. E kistérségi emlékezet továbbörökítéséhez és közzétételéhez e dokumentumokat kell minél hatékonyabban hozzáférhetővé tenni a kistérség lakosainak és a világ más részeiből érdeklődőknek.

A Halis István Városi Könyvtár vállalkozott e dokumentumok archiválására és közzétételére a [www.nagykar.hu](http://www.nagykar.hu) digitális gyűjteményében, amelyet elektronikus dokumentumtárnak nevez. A hely-

ismereti-helytörténeti, helyi identitás szempontjából fontos dokumentumokat olyan módon archiválja és teszi közzé (sokszor több formában is) digitalizálással, hogy minél szélesebb körben ismertté és használttá váljanak. Azért választottuk az archiválás egyszerű és tömeges digitalizált oldalt előállító formáját, mert minél több dokumentumot szeretnénk hozzáférhetővé tenni.

Az eljárással szembeni elvárás, hogy egyszerűbb számítástechnikai eszközök birtokában is az eredeti mű hiteles másolatát adó, a tudományos érdeklődést is kielégítő eredménye legyen. Ezt a két elvet két módszerrel érvényesítjük: a könyveket és a folyóiratokat legalább kétféle formátumban adjuk közre. Az egyik mindig az eredeti digitális másolata, a másik pedig az ebből a másolatból nyert kis méretű, a tartalmat visszaadó, de azt általában pótolni nem képes leírás, könnyen kezelhetően, kis terjedelemben. Digitalizálási gyakorlatunkban a könyvek és a folyóiratok egymást követő oldalainak másolatát képfolyammá fűzve, DjVu képsorozatként tesszük hozzáférhetővé. A dokumentum-másolat leírásához az automatikus szövegfelismeréssel létrehozott szöveget használjuk. (Ennek a szövegnek az elejére kerül a dokumentum katalógusunkból kinyert bibliográfiai leírása.) A kétféle feldolgozás csak látszólag jelent párhuzamosságot, mivel a szövegfelismerő oldal minden szava kereshető. A gyors és olcsó eljárás a szöveggondozott újrakiadás minden gondját, költségét „megkerüli, átugorja”, a tartalom teljes szövegű keresését jó arányban megoldja, miközben a tömeges rendelkezésre bocsátásnak megszűnik az akadálya. Az eredeti képi másolatával a későbbi szöveg-hű kiadás, közzététel lehetősége is megmarad.

A NAGYKAR sokrétű keresési funkciója lehetővé teszi a kutatást az eseménynaptárban, a levelezésben és a csevegőben is, a legnagyobb haszna azonban mégis az, hogy az összes mű mellé készült teljes szövegű leírásban is keres. A keresőszoftverek használatakor legnagyobb meglepetésünkre kiderült, hogy e leírások rövid és teljes változatát is „megjegyzik”, a Google például a több száz oldalas leírás minden szavát találatként adja.

A DjVu-t azért választottuk a legfőbb képformátumnak, mert viszonylag kis mérete ellenére jó minőségű, nyomtatásra alkalmas képet ad. A méretek különbségére példa a Nagykanizsán kiadott „Okszerű és hasznos bortermelés kézikönyve” című 81 oldalas dokumentum, amely jpg formátumban 24 MB, DjVu formátumban csak 1 MB, vagy az „Az erdők szerelmese: Kaán Károly erdő-

mérnök élete és munkássága” című könyv, amelynek 276 lapja DjVu-ban 2,1 MB, jpg-ben 186 MB. A rendszer működése szempontjából nagyon fontos a dokumentumméret, hiszen a tárhely kapacitása nem végtelen, a megtekintés, letöltés sebessége és erőforrásigénye pedig jelentősen befolyásolhatja a hozzáférés lehetőségét éppen az információs technológia terén is lépéshátrányba került kistélepléseken.

A dokumentumok megtekintéséhez és letöltéséhez segítséget adunk azzal, hogy a hozzájuk szükséges program honlapunkról letölthető. Minden ajánlott szoftverünk ingyenes, és az adott termékek közül a lehető legkisebb erőforrást igényli, így letöltésük a régebbi gép- és szoftverparkkal rendelkező könyvtárhasználóknak sem okozhat gondot. Arra is van lehetőség, hogy a kistéleplés könyvtára kérje (és egyúttal engedélyezze saját munkagépén) a távirányítással történő segítségnyújtást.

A nyomtatott dokumentumokon kívül hangzó, kép- és mozgókép-dokumentumokat is archiválunk. Az archiválás fő szempontja itt is elsősorban a helyismereti vonatkozás, de figyelünk az oktatási igények kielégítésére is. A hangdokumentumokat mp3 formátumban, a mozgóképeket mpg formátumban archiváljuk.

A feltöltött dokumentumok többsége a szolgáltató könyvtár digitalizálási tevékenységéből fakadóan került a gyűjteménybe, elsősorban a helyi értékeket felvonultató, helyi identitású tartalmakat (könyvek, folyóiratok teljes terjedelmű elektronikus változatai) tettük közzé. A [www.nagykar.hu](http://www.nagykar.hu) digitális könyvtára (szöveg, kép, hang, mozgókép) tehát elsősorban a kistérség emlékezetének megőrzését és hozzáférhetővé tételét szolgálja, de két másik, a kistérség számára ugyancsak fontos feladatot is betölt. A digitális gyűjteménybe kerülnek a kistérség könyvtárosainak és könyvtári segítőinek oktatással, segítséssel kapcsolatos dokumentumai, valamint olyan részdokumentumok, amelyek a kistérség lakóinak információs igényeit elégítik ki. Ez utóbbiak állománya elsősorban a kistérség oktatási intézményeinek, rendezvényszervezőinek kérései alapján bővül. Fontosnak tartjuk, hogy a gyarapítás ne csak a szolgáltató könyvtár feladata és lehetősége legyen, hanem a kistérség bármely településéről kerülhessenek be dokumentumok, lehetőleg egyszerű eljárással. Szerencsére erre is vannak már példák. Lényeges, hogy a gyűjteménybe archiválással bekerülő dokumentumok jogi kezelése kifogástalan legyen, így vannak jelzőszóval védettek, amelyek csak a kistérségi könyv-

tárak digitális olvasótermének felületéről érhetőek el, s vannak, amelyek a nyilvános felületről.

2006-ban a 3524 feltöltött dokumentum közül 861 DjVu képként, 244 pdf fájlként, 1380 mp3, 1039 más (doc, rtf, egyéb) dokumentumfájlként került virtuális könyvespolcainkra. Az 1. táblázat a dokumentumgyarapodás arányait mutatja. Az is látható, hogy egy fájl = egy dokumentum, legyen az szöveg, kép vagy hang. A fájl természetesen egy 300 oldalas könyv ugyanúgy lehet, mint egyetlen plakát archivált változata.

1. táblázat

## A digitalizált dokumentumok mérete és száma

Elérhető dokumentumok a <a href="http://www.nagykar.hu">www.nagykar.hu</a> adatbázisában	2005		2006		Növekedés	
	GB	Fájl db	GB	Fájl db	GB	Fájl db
Összesen	7,7	10 955	9,5	14 479	2,2	3524
Ebből a nyilvános felületen	1,8	2 519	4,4	3 749	2,6	1230

Dokumentumfeltöltést, vagyis „ajándékozást” a kistérség könyvtári rendszerének bárki kezdeményezhet. A feltöltésnek két formája van: FTP technológia, illetve dokumentumküldés. A második a kedvezőbb, mert a dokumentumhoz fűződő mellékletek, a bibliográfiai leírás, a teljes szövegű felismertett szöveg, a szükséges magyarázatok stb. könnyebben elkészíthetők. A feltöltött dokumentum jogi hozzáférhetőségi minősítése, törlése vagy módosítása viszont – a rendszer biztonságos működése érdekében – az általános hozzáférésnél jóval magasabb jogosultsági szinteken folyhat, amit a szolgáltató könyvtár felhatalmazott munkatársai végeznek.

A dokumentumokat a [www.nagykar.hu](http://www.nagykar.hu) virtuális olvasótermében lehet megtekinteni, vagy onnan letöltéssel kikölcsonözni az erre jogosultaknak. Az elektronikus dokumentumok megtekintése a hagyományos könyvtárak olvasótermi használatához hasonló, míg a dokumentumok letöltése a könyvtári kölcsönzés mozzanatát idézi. A 2. táblázat a [www.nagykar.hu](http://www.nagykar.hu) nyilvános és védett (dedikált) felületének legfőbb forgalmi adatait mutatja.

A letöltés és a megtekintés határai a szoftver fejlődése miatt elmosódnak, mert a megtekintés (előnézet) is lehetővé teszi a lapozást, a kicsinyítést és nagyítást az összefűzött képek között.

## 2. táblázat

Nyilvánosan, illetve jogosultsággal használt dokumentumok a [www.nagykar.hu](http://www.nagykar.hu)-ban

	2005. június 1. – 2005. december 31.		2006.	
	Nyilvános	Védett	Nyilvános	Védett
Megtekintetések száma	8111	2297	104 969	6813
Letöltések száma	1883	866	63 338	5790
Dokumentum-feltöltések száma	Feltöltés csak megfelelő hozzáféréssel, jelszóval védett területre lehetséges	1071	-	3524

A [www.nagykar.hu](http://www.nagykar.hu) legújabb fejleménye egy harmadik felület, amely a jelszóval rendelkezőknek személyre szóló hozzáférést engedélyez. Ez a megoldás akkor hasznos, ha egy kisebb csoport munkaanyagát csak tagjainak kívánja elérhetővé tenni, például a szélesebb nyilvánosságra hozatal előtti egyeztetés érdekében.

### A magát láttató kistérség – kistérségi portállá alakuló [www.nagykar.hu](http://www.nagykar.hu)

A kistérség önmagáról sugárzott információinak eddig is voltak eszközei (pl. települési honlapok), de ezek nem szerveződtek kistérségi szintű hálózattá, számos település maradt ki ebből a világból, nem volt internetes honlaptartalmuk. A [www.nagykar.hu](http://www.nagykar.hu) szolgáltatásai közül a kistérség vagy annak települése ma több formát is választhat, hogy hírt adjon önmagáról, felhívja magára a figyelmet.

Sok olyan kísérletet láttunk már kistérségünkben, amikor a települések, településcsoportok központi támogatásból, pályázatokból honlaptartalmakat hoztak létre. E kísérletek – egy-két kivétellel – kudarcot vallottak, mára elhalt internetes tartalmakká váltak, mert megoldatlan a honlapok folyamatos karbantartása, fejlesztése. A [www.nagykar.hu](http://www.nagykar.hu) újdonsága éppen az, hogy minden település a maga képére formálhatja saját honlapváltozatát, és önállóan gondozhatja is. Ehhez egyszerű eljárást alakítottunk ki rendszerünkben. A szolgáltató könyvtár feladata, hogy megtalálja a honlapok tartalmának helyi készítőit, folya-

matosan képezze és segítse őket tevékenységükben. Szolgáltató könyvtárként arra törekszünk, hogy a településnek, könyvtárának, intézményeinek, civil szervezeteinek honlapjai mindig frissített közhasznú információkat és helyben keletkezett dokumentumokat tartalmazzanak. Mindez a [www.nagykar.hu](http://www.nagykar.hu) alakításának és használatának társadalmasítását is jelenti a kistérségen belül. A folyamatos gyakorlatban kialakul a kistérségi információk gyűjtésének technológiája: az *információgazdálkodó kaláka* (1. ábra), amelyben a kistérségi adatokat azok „forrásai”, kezelői bocsátják a tartalomszolgáltatás rendelkezésére.

A tartalmi bővítés *könyvtáros-jogosultsághoz* kötött, amelyet a település könyvtárosa kap a [www.nagykar.hu](http://www.nagykar.hu) védett felületén való munkához. A *honlapgazda* jogosultságot saját települése, intézménye vagy szervezete honlaptartalmának alakításához kapja az intézmény, amely az egyesület meghatalmazottja. Az *eseményfeltöltő* jogosultság birtokosa a település, intézmény, szervezet eseményeit megőrkítő személy, aki az általa képviselt szervezet egy-egy programjának adatait tölti fel a [www.nagykar.hu](http://www.nagykar.hu) eseménynaptárába, hogy ismertesse, népszerűsítse a programokat. Itt helyük van a programokról később készült beszámolóknak is.

Jelenleg az *olvasójogosultság* tartalmának meghatározásán dolgozunk. A csevegő és a dokumentumletöltés használata a dedikált felületen olvasóink lehetőségei közé fog tartozni. Fontos a jogosultság pontos kiosztása, mivel várhatóan ezt a formát fogja használni a dedikált felületet használók legnagyobb létszámú csoportja.

A rendet és kereshetőséget az összegyűlt információkban a szolgáltató rendszer oldja meg finom és alkalmazkodó szerkezetével s a szabványos feltöltési lehetőségekkel. A rendszer elméleti és gyakorlati alapja, hogy minden egyes szereplője a magára vonatkozó érvényes tartalmakat teszi közzé, ebben önállóságot élvez (a rendszerkövetelmények adta kereteken belül). Így oldható meg, hogy a kistérség minden települése, intézménye, szervezete önálló arculatot alakítson ki, s e tevékenységéhez minden további rendszertagtól segítséget kaphat. Az önállóság lehetősége és a segítség folyamatosan jelen van a rendszer tartalmi fejlesztésében. A tartalmakért való felelősség (frissesség, hitelesség, megbízhatóság) így nem csupán a szolgáltató könyvtáré, hanem a tartalmat létrehozóké.

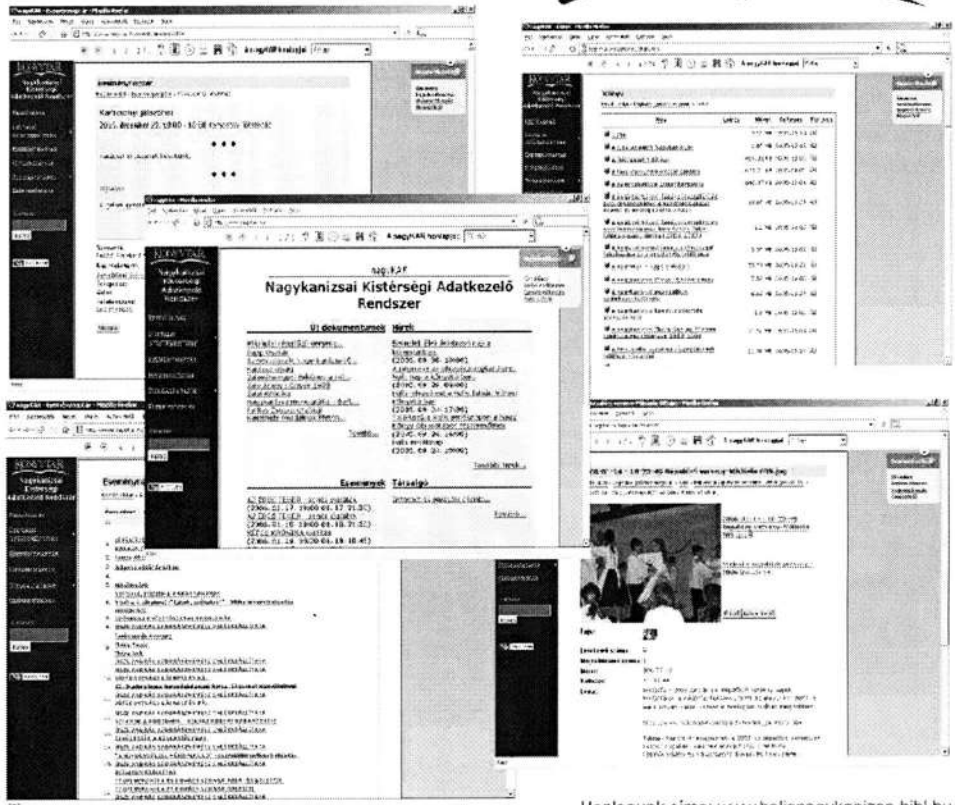
# Halis István Városi KÖNYVTÁR

www.nagyk@r.hu  
Mindenki másnak (is) csinálja  
Internetes KALÁKA

Kalákában végzett munka azért, hogy felépüljön az az adatbázis, melyben a legtöbb ismeret elérhető, ami tudható Nagykanizsáról és kistérségéről. A nagyk@r.hu a nagykanizsai kistérségben élők közös munkája. Elérhetővé válnak számítógéppel:

- a településről szóló könyvek és folyóiratok
- helyi jogszabályok szövege
- fényképek a településről
- egyesületi és önkormányzati jegyzőkönyvek
- tervek, elképzelések a településen és a térségben
- helyismereti dolgozatok
- napi programok a településeken
- a programokról hangos, képes, filmes beszámolók

Egy honlapcsalád az itt élők és a nagyvilágból irántunk érdeklődők tájékoztatásáért.



Honlapunk címe: [www.halisnagykanizsa.bibl.hu](http://www.halisnagykanizsa.bibl.hu)

1. ábra Információgazdálkodó kaláka a [www.nagykar.hu](http://www.nagykar.hu)-n

A [www.nagykar.hu](http://www.nagykar.hu) honlaprendszer újdonsága, hogy egy-egy település honlapválozata szorosan kapcsolható a digitális gyűjtemény, a kistérségi eseménynaptár és a hivatkozástár szolgáltatásaihoz. Ez azt jelenti, hogy egy-egy település egyszerű és jól kezelhető honlaptartalmához nagy mennyiségű háttér-információt, a [www.nagykar.hu](http://www.nagykar.hu) már feltöltött dokumentumaira való utalást tud kapcsolni, saját tartalomszervezési logikája szerint.

## Kistérségi információs szolgáltatások a [www.nagykar.hu](http://www.nagykar.hu)-n

A kistérség információs helyévé is válhat a [www.nagykar.hu](http://www.nagykar.hu), amelynek ma az eseménynaptár a legtöbbek által működtetett szolgáltatása. Célja, hogy a kistérségben lakó, ide látogató vagy látogatni szándékozó az adatbázis segítségével tájékozódhasson a térség lehető legteljesebb programkínálatából. Hatásfoka attól függ (növekszik vagy csökken), hogy hány eseménygazda (szervező intézmény, személy) tagja az eseményfeltöltők társaságának. Az események időtartama is nyo-

mon követhető az éves, havi, napi bontást egyaránt kínáló adatbázisban.

2006-ban 36 eseményfeltöltő Nagykanizsán és kistérségében 535 szervezett programról töltött fel információt. Könyvtárunk mellett a helyi *Tourinform iroda*, a sok programot szervező *Hevesi Sándor Művelődési Ház*, a *VOK Kodály Zoltán Művelődési Ház*, a *Móricz Zsigmond Művelődési Ház* rendszeres feltöltője az eseménynaptárnak, amely így térségi programfüzeté is vált.

A *hivatkozástár* a [www.nagykar.hu](http://www.nagykar.hu) használóit szolgáló tematikus és annotált csatológgyűjtemény. Létrehozása egyszerű, elsősorban az ugrópontok másolásával oldható meg. Fontos módszertani alapelv, hogy a hivatkozásjegyzékek mindig tartalmaznak annotációt, azaz a használatra, a tartalom értékére vonatkozó információt. A leírást a hivatkozás készítője készíti. A hivatkozásjegyzék hierarchikusan (téma/altéma szerint) is felépíthető.

A *hírek*, a *társalgó*, a *kívánságfal* szerkesztése is a térségben élők bevonásával történik.

## Kommunikáció a [www.nagykar.hu](http://www.nagykar.hu)-ban

A kommunikáció a könyvtár-könyvtár közötti kommunikációt jelenti, amelynek sajátos formája az ODR szolgáltatásait elérő könyvtárközi kölcsönzés. A kistérséghez tartozó könyvtárak ma utazás nélkül jutnak hozzá a szolgáltató könyvtár, vagy azon keresztül más könyvtárak dokumentumaihoz. A kérést a szolgáltató könyvtár fogadja és dolgozza fel. A tevékenység gyakran a kérés szakmai körüljárását, ún. referenzinterjú lefolytatását kívánja, ezt a segítséget a kistérségi település könyvtárosa és a szolgáltató könyvtár szakemberei együtt adják.

2005-ben 92, 2006-ban 773 dokumentumkérést és 36 téma iránti érdeklődést regisztrált a szoftver. 13 településről 128-an kértek dokumentumot vagy dokumentumokat különböző témákhoz. Ebből 560 könyv, 41 audiofelvétel, 10 multimédiás, oktatásban használható CD-ROM, 154 videokazetta (ezek több mint kétharmada természetfilm, és az oktatáshoz használt irodalmi, történelmi témájú film) és 5 folyóirat volt.

Mivel a [www.nagykar.hu](http://www.nagykar.hu) digitális gyűjteménye a fent leírt és külön dokumentált kérések nélkül is kielégíti a használók igényeit, érdemes megbecsülnünk a közvetlenül teljesített kéréseket is. A dedikált felületen belüli közel hatezer letöltés biztosan helyi igényt elégít ki, és az összes letöltésből (63 ezer) a dedikált felületen letöltött mennyiség legalább háromszorosa (18 ezer) számítható a kistérségből származó kérésnek, így összesen további kb. 24 ezer dokumentumhoz jutottak hozzá a könyvtárközi kölcsönzéssel a kistérség lakói.

A személyes kommunikáció nem egyidejű formájára, az *elektronikus levelezésre* mód van a nyilvános és a védett felületen is. Ez a szolgáltatás nem tér el a szokásos elektronikus levelezéstől, van azonban néhány kényelmes szolgáltatása. A dedikált felületen levelezők egymás között a tevékenységek (munkacsoportok, jogosultságok) alapján előre kialakított, vagy önállóan létrehozott csoportoknak is küldhetik leveleiket.

A személyes egyidejű kommunikáció a *csevegőszolgáltatás* használatával történik a következő feladatoknál:

- referenzinterjúk a kistérség könyvtárosai és a szolgáltató könyvtár tájékoztató könyvtárosai között;
- referenzkérdések regisztrálása;

- a [www.nagykar.hu](http://www.nagykar.hu) és a hozzá kapcsolódó informatikai eszközök használatának távoktatása és „távsegítése”;
- a rövid, keresett információk internetes lelőhelyekre vonatkozó adatok közzlése;
- a kistérségi „szakmai” csoportok (pl. könyvtárosok, védőnők, tanfolyamokon részt vevők) társalgása a számukra nyitott csevegőszobákban (ez egyszerre oldja meg az információk egymás közti szabad hozzáférését és védelmét).

A csevegőben folyamatos ügyeletet tart a „NagyKAR Segítő”, aki a csevegőszobában tartózkodók közül éppen ügyeletben van, szervezi és moderálja a munkát. 2006-ban a segítők a Halis István Városi Könyvtár nyitvatartási idejében álltak rendelkezésre, hetente 37 órában.

## Tanuló kistérség – tanuló könyvtár

Nagykanizsa kistérségében az utóbbi években a településeken megjelent a *közcélú internet-hozzáférés* eMagyarország Pont, teleház vagy internettel rendelkező könyvtár képében. A kistérség könyvtárosai, könyvtárhasználói közül sokan részt vettek a Halis István Könyvtár internet- és könyvtárhasználati képzési programjaiban.<sup>11</sup> Úgy véljük, tanuló térséggé kell válnia a kistérségnek, és oktató, módszertani központtá a szolgáltató könyvtárnak.

Tanuló a szolgáltató könyvtár is. Tanítva is tanulja a [www.nagykar.hu](http://www.nagykar.hu) újabb és újabb lehetőségeit, az új szabad szoftvereket, szoftverváltozatokat, hogy beépíthesse őket szolgáltatásaiba, elsajátítja a tanítás módszereit és technológiáit, hogy minél hatékonyabban adhassa át ismereteit. Minél hatékonyabban végezzük ezt a munkát, annál több önálló könyvtárhasználatra (beleértve az internetes könyvtárhasználatot is) képes olvasóval és kistelepusúléson élő segítővel gazdagodunk.

Három, egymás mellett élő, más-más szerepű, de egymáshoz szorosan kapcsolódó képzési formát kínálunk:

1. *Teljes rendszerismereti képzés* a szolgáltató könyvtárban. Célja, hogy a résztvevők az adatkezelő rendszer teljes működését megismerjék és megtapasztalják, hogyan és hányféleképpen jönnek létre elektronikus dokumentumok, internettartalmak, azok milyen módon mozognak és használhatók fel. Ennek az oktatásnak része a digitalizálási, feldolgozási, feltárási tapasztalatok elsajátítása is.

2. *Általános rendszerismereti képzés* speciális helyszínen, a képzett könyvtáros vagy partner munkahelyén, többnyire a kistélepülés könyvtári szolgáltató helyén. Célja elsősorban a saját informatikai környezetben való technológiai jártasság megszerzése, az előző fokozatra támaszkodva.
3. *Távképzés:* a már ismeretekkel rendelkező rendszertagok folyamatos, elsősorban a szakmai csevegőfelületen történő képzése. Ilyenkor a képzés, illetve technikai segítség szűkebb területre, néhány megoldandó kérdésre szorítkozik, az apróbb technológiai újdonságok elsajátítását, és az oktatás során történő célzott tesztleleteket szolgálja.

### A *www.nagykar.hu*-ra épülő „teljes könyvtárellátási szolgáltatás”

A Halis István Városi Könyvtár nemcsak a *www.nagykar.hu* üzemeltetésével lát el mozgókönyvtári feladatokat, hanem ellátórendszer is működött (ma ez talán a legismertebb mozgókönyvtári ellátási forma), és bevezetett egy új szolgáltatást is, a „teljes könyvtárellátási szolgáltatás”-t. Ezt azok a könyvtárak igényelhetik, amelyek nem tartanak fenn nyilvános könyvtárat, hanem könyvtári szolgáltatás megrendelésével látják el településük könyvtári feladatait, és erre a kistérség a mozgókönyvtári normatívát igényli utánuk. A nagykanizsai kistérségben 2006-ban nyolc, többnyire nagyon kis létszámú település élt ezzel a lehetőséggel.

E településekkel a megrendelt könyvtári szolgáltatás tartalmát együttműködési megállapodás rögzíti. A könyvtárak heti nyitvatartási idejének egy részében (legkevesebb heti két órában) van jelen a „teljes könyvtárellátási szolgáltatás” a településen. A nyitvatartási időben minden településen a helyi segítő gondoskodik a szükséges technikai körülményekről (nyitás, fűtés, világítás stb.).

A nyitvatartási idők kölcsönös megállapodás alapján, a település igényeinek messzemenő figyelembevételével alakultak ki. Az ellátás hatékonyságát mutatja a 3. táblázat (2005-ös adat azért nincs három településen, mert 2006-ban csatlakoztak az ellátáshoz).

A nyolc településen 2006-ban 11 920 könyv, videokazetta, CD-ROM, DVD és 3680 folyóiratpéldány, azaz 15 600 friss dokumentum fordult meg kínálatként. A folyóiratok nem voltak kölcsönözhetőek, a többinek viszont a felét kölcsönözték is. A

rendszeres nyitva tartás, az olvasók gyakori könyvtárhasználata könyvtári szolgáltatóhelyeinket valóságos közösségszervező helyé tették.

### 3. táblázat

#### A „teljes könyvtárellátási szolgáltatás” adatai

Települések	Állandó lakosság 2006. január 1.	Regisztrált olvasók száma		Regisztrált olvasók aránya (%)		Kölcsönzött kötetek száma
		2005	2006	2005	2006	
	<i>Fő</i>					<i>2006</i>
Balaton-magyaród	537	50	69	6,8	13	2055
Börzönce	78	10	17	12	22	606
Gelsesziget	264	16	21	5,9	8	670
Kacorlak	249	–	18	–	7	369
Kilimán	259	9	20	3,4	8	618
Magyar-szentmiklós	282	–	19	–	7	382
Pat	249	32	31	12,9	12	1302
Zalasárszeg	108	–	16	–	15	682
<b>Összesen</b>	<b>2026</b>	<b>117</b>	<b>211</b>	<b>7,4</b>	<b>10</b>	<b>6684</b>

A kistérségi könyvtári ellátásnak ez az új, intenzív szolgáltatási formája új feladatokat is ad a könyvtárosoknak a hagyományos teendők (szerzeményezés, nyilvántartás, szállítás) mellé. A kialakult gyakorlat leírása az egész, eddigiekben leírt folyamatot teszi „megfoghatóvá”.

### A könyvtáros felkészül a szolgáltatásra

Áttekinti az előző heti nyitva tartáskor rögzített, és az azóta beérkezett kéréseket. Ennek megfelelően válogatja ki a könyvtár állományából a kiszállítandó dokumentumokat (könyveket, audio-cd-eket, CD-ROM-okat, videofilmeket, folyóiratokat, másolatokat). Ha szükséges, elindítja a kért dokumentum archiválását, a könyvtárközi kölcsönzést. Nemcsak egyedi dokumentumokat, hanem bizonyos témákat is megjelölnek az olvasók – a téma irodalmának válogatását is összegyűjti, internetes tartalmakból is ajánlatot állít össze, felhasználja a területért felelős tájékoztató könyvtáros kollégája javaslatait is. Ilyenkor a szolgáltató könyvtár teljes állományából még sokféle, az érdeklődésnek megfelelő további ajánlatot is válogat.

### A könyvtári tevékenység a szolgáltatóhelyen

- A könyvtártermet a helyi segítő korábban kinyitja, ha szükséges, még korábban befűti. A szolgálta-



tó könyvtárból érkező könyvtáros elhelyezi a kínálatot a polcokon, a folyóiratokat az olvasótermi asztalon. Laptopjával vagy egy helyben lévő internetes kapcsolattal ellátott számítógéppel csatlakozik a [www.nagykar.hu](http://www.nagykar.hu)-ra, megnyitja könyvtárunk OPAC-ját.

- A TextLib online integrált könyvtári rendszerben kölcsönzi, visszaveszi, hosszabbítja vagy előjegyzi a dokumentumokat, elvégzi az olvasók regisztrálását. Ha szükséges, tájékoztató munkát is végez, a [www.nagykar.hu](http://www.nagykar.hu) csevegőjében megosztja a kérdéshez kapcsolódó szakterület tájékoztató könyvtárosát. A felmerülő dokumentumigényeket egyszerű adatmáslással regisztrálja a NAGYKAR könyvtárközi kérései között.
- Ha több internetes számítógép is van, vagy a forgalom saját munkagépén megengedi, megismerteti a könyvtárhasználókat a könyvtár OPAC-jának és a [www.nagykar.hu](http://www.nagykar.hu) nyilvános felületének használatával. A helyi segítő rendszeresen bevonja a [www.nagykar.hu](http://www.nagykar.hu) használatába, hogy a segítő a két nyitvatartási időpont között is tudjon kommunikálni (csevegni, olvasóink kérését tolmácsolni), képes legyen a település [www.nagykar.hu](http://www.nagykar.hu)-s honlapvariációját gondozni, vagy programelőzetest rögzíteni az eseménynaptárban.
- Könyvtáros kollégánk népszerűsíti a szolgáltató könyvtár központi szolgáltatásait is a könyvtári szolgáltatóhelyen. (Ebben társa lehet a munkába egyre jobban bevont helyi segítő is.)

### A könyvtáros utómunkálatai

A könyvtáros miután visszaérkezik a szolgáltató könyvtárba, visszasorolja a dokumentumokat a könyvtári rend szerinti helyükre, hogy újra elérhetőek legyenek az egész térség könyvtárhasználóinak. Megkezdí a felkészülést a következő nyitvatartási időszakra. A szolgáltatás feltételezi, hogy a könyvtárosok egy részének legyen jogosítványa, és hogy a közlekedéssel járó teendőket is el tudja látni. A szolgáltatásban dolgozók munkarendje a települési könyvtár nyitvatartási idejéhez igazodik.

### Összegzés

A kistérségi könyvtári ellátás nagykanizsai kísérlete legfőbb eredményének azt tartjuk, tarthatjuk, hogy a kistérség könyvtárhasználója lakóhelyén veheti igénybe a kor színvonalának megfelelő összes könyvtári szolgáltatást. Reméljük, törekvéseinkből látható, hogy Nagykanizsa kistérségének vezetői, a szolgáltató könyvtár vezetése elsősorban a kistérség igényeihez igazodva határozzák

meg a könyvtári ellátás módját, feladatait. Nem csupán egy jelenkori könyvtári ellátást szeretnének megvalósítani, hanem a kistérség információs, kommunikációs, közösség-szervezési, identitásépítési tevékenységének olyan sokrétű formáját akarjuk létrehozni, amelynek helye és kerete, így legfontosabb intézménye a könyvtár, amely szolgáltatásaival el is tudja érni ezeket a célokat.

### Jegyzetek

- <sup>1</sup> A kistérségek könyvtári ellátásának történetéről *Tóth Gyula* (1997), a zalai fejleményekről *Bangó Béla* (1997), *Czupi Gyula* (1991), *Kiss Gábor* (1997), *Sebestyén Horváth Margit* (2006) összefoglaló írásait ajánljuk a sok munka közül.
- <sup>2</sup> A rendszerváltástól eltelt időszak problémáinak feltárását, e kutatások eredményeit és a vonatkozó nemzetközi tapasztalatokat *Fehér Miklós* és *Mihály Alíz*, valamint *Tóth Máté* összegzi.
- <sup>3</sup> *Kulturális Közöny*, 49. köt. 7. sz. 2005.
- <sup>4</sup> Fehér Miklós és Mihály Alíz 2002-es tanulmányában foglalja össze *Varga Róbert* gondolatait (Varga Róbert, 1990.)
- <sup>5</sup> A legkisebb, legrosszabb helyzetben lévő településekről a következőket olvashatjuk: Az itt élők inkább csak „olvasnivalóra” vágynak, nem meghatározott művekre. Nem kellene ehhez még könyvtárterem sem. Csak folyamatosan cserélődő kicsiny választék kellene, amely egy folyamatosan működő és mindenki által használt szolgáltatás vagy ellátási forma mellé települne, ilyen lehetne például a helybéli vegyesbolt is. (Czupi, 1991. p. 37.) Ma a gyűjtemény nem is olyan „kicsiny”, a szolgáltatások is bővebbek az akkor képzelnél, de az 1991-es alapelv ma is érvényesül. Jó példa erre, hogy a nagykanizsai kistérség két településén, Balatonmagyaródon és Börzöncén ezen elv nyomán jelölődött ki a könyvtári szolgáltató hely és nyitva tartása.
- <sup>6</sup> „Az ellátórendszert nem profitérdekelt kulturális vállalkozásként, vagy egy ilyen vállalkozás részeként képzelem fenntarthatónak. Ez a vállalkozás ezt a könyvtári ellátási szisztémát megvásárolható szolgáltatásként ajánlja a környék fenntartóinak.” (Czupi, 1991. p. 35.)
- <sup>7</sup> A Halis István Városi Könyvtár számítástechnikai fejlesztéséről, digitalizálási projektjeiről, és néhány új számítógépes eljárásáról *Karakai Norbert* írt összefoglalót: Az informatikai eszközpark szoftver és hardver alapú fejlődése a nagykanizsai Halis István Városi Könyvtárban. = Halis-év-könyv, 2005. p. 155–173.
- <sup>8</sup> Czupi, 1991., Czupi-Kardos: Hogyan lettünk a 2003. év könyvtára? = Halis-év-könyv, 2005. p. 190–197.
- <sup>9</sup> Czupi Gyula: Építsünk gyakran könyvtárat! Az új épületbe költöző nagykanizsai Halis István Városi Könyvtár életének újrakezdése. <http://www.vasidigitkonyvtar.hu/vdkweb/publikaciok/nagykanizsa.html>

- <sup>10</sup> A Nagykanizsai Kistérség Többcélú Társulása eddigi története és dokumentumai hozzáférhető a [www.kanizsaterseg.nagykar.hu](http://www.kanizsaterseg.nagykar.hu) honlapon.
- <sup>11</sup> L. Kardos Ferenc: Az internet mindenkié! Internetes, számítógépes és könyvtári ismeretek oktatása a Halis István Városi Könyvtárban. = Halis-év-könyv, 2005. p. 181–183.

## Irodalom

- BANGÓ Béla: A kettősfunkciójú könyvtárak (iskolai-közművelődési) helyzete és perspektívája Dunántúlon. = Könyv, Könyvtár, Könyvtáros. Külön-szám, 1997. p. 49–61.
- Beszámoló tanulmány a közérdekű tartalomszolgáltatás potenciális felhasználói körében végzett igénykutatásról. Szerk. Fehér Miklós. Budapest, OSZK Könyvtári Intézet, 2003.
- CZUPI Gyula: Ellátási rendszerek jelen helyzete: Létrejöttük és jövőjük. = Könyvtári Figyelő, 1. (37.) köt. 1. sz. 1991. p. 31–37.
- CZUPI Gyula: A nagykanizsai Halis István Városi Könyvtár életének átalakulása az új épületbe költözése után. = Vasi Digitális Gyűjtemény. <http://www.vasidigitkonyvtar.hu/vdkweb/publikaciok/nagykanizsa.html>
- CZUPI Gyula–KARDOS Ferenc: A Nagykanizsai Kistérség Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszer előzményei, kiépülése, működési tapasztalatai. = Könyvtári Levelező/lap, 18. köt. 6. sz. 2006. p. 3–9.
- FEHÉR Miklós: Kistételepülések könyvtári ellátása. Helyzetkép és szakirodalmi szemle. = Könyvtári Figyelő, 12. (48.) köt. 3. sz. 2002. p. 367–428.
- FEHÉR Miklós–MIHÁLY Alíz: A kistételepülések könyvtári ellátásának helyzete Magyarországon. Zárótanulmány. Budapest, OSZK Könyvtári Intézet, 2002. <http://www.ki.oszk.hu/dokumentumok2003.html>
- FOGARASSY Miklós: A könyvtári törvény és a dokumentum ellátás országos rendszere. = Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 1998. 10. sz. p. 10–13.
- Halis-év-könyv. Szerk. Czupi Gyula. Nagykanizsa, Halis István Városi Könyvtár, 2005.
- KISS Gábor: Az ellátórendszerek strukturális problémái. = Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 1998. 11. sz. p. 12–17.
- KISS Gábor: A megyei és városi könyvtárak, valamint az integrált intézmények állapota és szolgáltatásai Dunántúlon. = Könyv, Könyvtár, Könyvtáros. Külön-szám, 1997. p. 14–23.
- Könyvtárellátási szolgáltató rendszer (KSZR) – Tájékoztató a kistételepülések könyvtári ellátásáról. Szerk. Richlich Ilona. Budapest, OSZK Könyvtári Intézet, 2006.

- NAGY Attila–AUDUNSON, Ragnar: Közkönyvtár, információs jártasság és a helyi közélet. Esettanulmány norvég-magyar összehasonlításban. = Könyvtári Figyelő, 13. (49.) köt. 1. sz. 2003. p. 103–122.
- PÉTERFI Rita–VIDRA SZABÓ Ferenc: Információs szükségletek, információs hátrányok, esélyegyenlőség. = Könyvtári Figyelő, 13. (49.) köt. 3. sz. 2003. p. 527–548.
- SEBESTYÉNNÉ HORVÁTH Margit: Teleház és könyvtár, mint a fejlesztés egyik lehetősége a kistételepüléseken. = Zalai Könyvtári Levelező, 2003. 1–2. sz. p. 24–28.
- SEBESTYÉNNÉ HORVÁTH Margit: Zala megye településeinek könyvtári ellátása 2005-ben. = Zalai Könyvtári Levelező, 2006. 1. sz. p. 5–15.
- SKALICZKI Judit: Szubjektív számvetés a közművelődési könyvtárak rendszerváltozás utáni helyzetéről. = Könyvtári Figyelő, 4. (40.) köt. 2. sz. 1994. p. 182–186.
- TÓTH Gyula: A kiskönyvtári ellátás historiográfiájának vázlata. = Könyvtári Figyelő, 7. (43.) köt. 4. sz. 1997. p. 682–704.
- TÓTH Gyula: Könyvtári ellátórendszer működtetése aprófalvas megyékben. = Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 1998. 11. sz. p. 5–12.
- TÓTH Máté: Hazai ellátórendszerek egy országos vizsgálat adatainak tükrében. = Könyvtári Figyelő, 14. (50.) köt. 4. sz. 2004. p. 719–763.
- VARGA Róbert: Kisközségek könyvtárai tegnap, ma (és holnap?) = Könyvtári Figyelő, 36. köt. 1–2. sz. 1990. p. 44–46.

Beérkezett: 2007. III. 22-én.



### Czupi Gyula

a nagykanizsai Halis István Városi Könyvtár igazgatója.

E-mail:

[czupigyula@halisnagykanizsa.bibl.hu](mailto:czupigyula@halisnagykanizsa.bibl.hu)



### Kardos Ferenc

a nagykanizsai Halis István Városi Könyvtár igazgatóhelyettese.

E-mail: [kardosferenc@vipmail.hu](mailto:kardosferenc@vipmail.hu)